ARBEJDER-BEVÆGELSEN I MALTA

af Birgit Andreasen

Interessen for Malta startede for mig som for mange andre danskere med et besøg i den nyopførte ferieby ved Mellieha. På det tidspunkt 1979, blev Malta styret af en arbejderparti-regering ledet af Dom Mintoff. Ved flere senere besøg i Malta lærte jeg arbejderbevægelsen at kende. Denne viden supplerede jeg ved læsning af den relevante litteratur.For at forstå hvilke kræfter de maltesiske arbejdere er oppe imod, når de vil ændre samfundet, må man vide, hvad der er gået forud.

Maltas udvikling har langt op i dette århundrede haltet bagefter forholdene i det øvrige Europa. Det skyldes dels, at malteserne først sent fik lov til at tage del i deres lands styring, og dels at den konservative katolske kirke i Malta havde stor magt over befolkningen.

Malta består af 3 beboede øer: Malta, Gozo og Comino med et samlet areal på 246 km^2. Cirka samme størrelse som den danske ø Als. Øerne ligger 93 km fra Sicilien og 288 km fra Tunesien og ca. midt mellem Gibraltar og Alexandria.Malta har delt skæbne med Sicilien gennem det meste af historien og har således været erobret af fønikere, romere, arabere, normanner og fyrster fra bl.a. Spanien og Frankrig.[1]

I 1530 overgav kejser Karl V øerne til "The Sovereign and Military Order of St. John of Jerusalem", Johanitterridderne, der var blevet fordrevet af den tyrkiske sultan først fra Jerusalem og senere fra Rhodos. De havde da været "husvilde" siden 1522. Kejseren håbede, at denne kriger-orden ville fungere som et bolværk mod tyrkernes indtrængen i Europa.

Allerede i 1565 belejrede tyrkerne øerne. Efter flere måneders belejring lykkedes det for ridderne, med hjælp fra Sicilien, at slå tyrkerne tilbage. Denne begivenhed kaldes "The Great Siege", den store belejring, og den fejres stadig i Malta. Efter at have fordrevet tyrkerne, begyndte ridderne opførelsen af den nuværende hovedstad, Valletta, som skulle være en uindtagelig fæstning og samtidig et passende hjem for ordenen.[2]

Napoleon besatte øerne i 1798 og fordrev ridderne. Franskmændene gik straks i gang med at planlægge reformer i Malta, men allerede efter tre måneder på øen, var de blevet så upopulære, at befolkningen i den gamle hovedstad, M'dina, gjorde oprør og dræbte den derværende franske garnison. Oprøret bredte sig, og franskmændene blev indesluttet i Valletta og "De tre byer", Senglea, Vittoriosa og Cospigua, på den anden side af Grand Harbour.

Malteserne bad Storbritannien om hjælp, og briterne, der gerne ville have franskmænd-

ene fjernet fra denne strategiske position i Middelhavet, blokerede øerne, så der ikke kunne komme forsyninger frem, og i 1800 overgav franskmændene sig. Briterne tog øerne i besiddelse, og i 1814 blev deres "rettigheder" over Malta stadfæstet i en traktat udarbejdet i Paris.[3]

Indtil riddertiden havde malteserne levet af landbrug og fiskeri. Riddernes store byggeri og vedligeholdelsen af deres flåde gav arbejde til mange maltesere og skabte baggrund for en kraftig befolkningstilvækst. Man har anslået befolkningstallet i 1500-tallet til at ligge omkring 20.000. Den første reelle folketælling stammer fra 1892 og viser en befolkning på ca. 114.000 mennesker.

Også den britiske koloniadministration og flådebase bød på mange arbejdspladser for malteserne, men til forskel fra ridderne, der hele tiden førte økonomiske ressourcer til øerne, medens de var der, interesserede briterne sig kun for Malta, når der var spændinger i området. Det betød, at mange maltesere var henvist til arbejdsløshed, når briterne ikke havde brug for flådebasen.[4]

Den katolske kirke i Malta

Den maltesiske kirke regner sin oprindelse fra år 60, hvor apostlen Paulus på vej mod Rom strandede og blev holdt som fange i Malta. Paulus blev øens skytshelgen, og den daværende romerske guvernør, Publius, blev Maltas første biskop. Godt 200 års arabisk styre svækkede kirkens magt, men da normannerne havde drevet araberne væk i år 1090, kom kirken ind i en udvikling, hvor den var alene om at repræsentere malteserne overfor de fremmede magthavere.

Maltas biskop fik efterhånden rivaler i kampen om magten. Dels Johanitterriddernes skiftende Stormestre, der styrede alle de verdslige områder, men også havde en vis indflydelse på de kirkelige forhold i kraft af deres status som en religiøs orden. Dels Vatikanets inkvisitor, der kom til Malta 1574 for at kontrollere, at ingen forfaldt til kætteri.

I perioden efter opgøret med Napoleon forsvandt både ridderne og inkvisitoren, og kirken var igen alene om magten på øen, indtil briterne fik etableret deres guvernørstyre.

Den britiske guvernør støttede biskoppen og fik på den måde en magtfuld allieret over for befolkningen. Guvernøren blandede sig så lidt som muligt i kirkens traditionelle områder, d.v.s.: kontrol med befolkningens moral og alle former for undervisning og godgørenhed. På den tid, da de fleste maltesere var analfabeter, var præsten ofte den eneste i sognet, der kunne formidle forbindelsen til de verdslige myndigheder, og da han samtidig var forbindelsesled til det overjordiske, var hans magt over befolkningen meget stor.[5]

Ethvert sogn har sin skytshelgen, som fejres på dennes særlige dag med fyrværkeri, orkestermusik og udsmykning af kirken og gaderne. Sognene konkurrerer om at holde de flotteste fester.

Efter 1850 begyndte man i mange sogne at feste for en anden helgen end kirkens officielle skytshelgen. Det var især jomfru Maria, der fik øget popularitet efter underne i Lourdes i 1858, og St. Josef, som blev ophøjet til helgen i 1870, og blev betragtet som arbejdernes skytshelgen.

Mange landsbyer blev delt op i 2 fraktioner, partiti, der støttede hver sin helgen. Der var en tendens til, at det var de dårligst stillede, der sluttede op om den alternative helgen, medens de mere velstillede og sognepræsten støttede sognekirkens officielle helgen.

Det var det første tegn på en opposition mod den magtfulde kirke, og ærkebiskoppen bestemte da også, at de alternative fester ikke måtte overgå de officielle med hensyn til udgifter til udsmykning og fyrværkeri.[6]

Stridspunkter under engelsk styre

Under kolonistyret fik malteserne flere forskellige forfatninger, som alle sikrede briterne kontrollen over kolonien. Udenrigs- og forsvarsspørgsmål sorterede direkte under guvernøren som "reserved matters".

Der er tre områder, der især har været strid om i Malta: Indførelsen af engelsk blandt an-

det i administrationen, arbejdernes krav om bedre forhold og forsøgene på at stække kirkens magt.

Briterne krævede engelskkundskaber af alle, som skulle arbejde i administrationen. De blev mødt af en massiv modstand fra størstedelen af de højt uddannede maltesere, da de ville indføre engelsk som officielt sprog i Malta. Kirken, administrationen og retsvæsenet havde gennem århundreder betjent sig af italiensk, og det gav høj prestige at beherske dette sprog.

Mange akademikere, der følte deres stilling truet på grund af det italienske sprogs dalende status, sluttede op bag Maltas første politiske parti, Partito Nationale (PN), hvis vigtigste mål var at bevare det italienske sprog i administrationen, i retsvæsenet og i undervisningen. PN blev også talerør for præsterne i deres modstand mod briterne, der jo var protestanter.

Sprogstriden nåede et højdepunkt efter Italiens samling og igen, da fascisterne overtog magten i Italien. Malta lå mellem kongeriget Italien og det dengang italienske Libyen, og flere PN-aviser, som blev skrevet på italiensk, havde sympati for fascismen. Briternes svingende økonomiske tilskud til Malta førte til dannelsen af et arbejderproletariat, der boede omkring Grand Harbour. De havde ikke noget at leve af, når briterne ikke brugte deres flådebase.

Manuel Dimech, der var håndværker, var den første, der prøvede at gøre noget for at ændre arbejdernes kår. Han startede sprogundervisning for arbejderne, en avis og en fagforening, ligesom han talte for kvindernes ligestilling. Både af regeringen og kirken blev han betragtet som en trussel, og han blev forfulgt fra begge sider. I 1911 blev han ekskommunikeret af kirken på grund af sine socialistiske sympatier, og regeringen sørgede for, at han sad fængslet sammenlagt i 20 år. Under 1. Verdenskrig blev han sendt i krigsfangenskab i Ægypten, og han døde uden for Malta i 1921. Hans tilhængere dannede venstrefløjen i Malta Labour Party (MLP), som blev stiftet i 1921.

Det var ikke mindst inspiration fra Dimech, der lå bag en demonstration, der fandt sted d. 7. juni 1919, hvor dokarbejderne krævede billigere brød. Demonstranterne gik til angreb på en engelsk klub og en engelsk avis, hvis bygninger blev ødelagt. Demonstrationen blev standset af det britiske militær, der blev beordret til at skyde hen over mængden. Fire demonstranter blev dræbt og flere såret.

Arbejderne betragtede Dimech som en helt, og da MLP fik regeringsmagten, blev han hædret ved, at man opkaldte en bro efter ham og opstillede en statue af ham. Den 7. juni 1986 afsløredes et monument i Valletta til minde om den første arbejderrejsning i Malta. De største politiske spændinger opstod i Malta, da de folkevalgte begyndte at sætte spørgsmålstegn ved kirkens rettigheder. Kirken frygtede for, at indførelsen af valgte råd og lovgivende forsamlinger i 1921 ville svække dens position. Lord Gerald Strikcland og hans engelsk-dominerede parti, Constitutional Party (CP), var de første, der kom i åben konflikt med kirken, mens de dannede regering støttet af MLP. Striden begyndte i 1928, da de to præster, der sad i andet-kammeret, Senatet, stemte sammen med PN imod regeringens finanslovsforslag. Strickland bebrejdede præsterne, at de stemte imod regeringen i sager, der ikke havde noget med kirkens forhold at gøre.

Strickland ønskede ikke at kirken skulle have vetoret i sager på f.eks. ægteskabs- og undervisningsområderne, hvor både de verdslige og de kirkelige myndigheder var involveret. Stricklands holdning blev betragtet som et angreb på kirken, og op til valget i 1930 agiterede kirken imod CP. Tre uger før valget udsendte ærkebiskoppen et hyrdebrev, som gjorde det klart for malteserne, at det var en alvorlig synd både at stemme på CP og på støttepartiet MLP og at stille op som kandidat for disse to partier. Præsterne fik desuden forbud mod at give sakramenterne til de mennesker, der nægtede at følge kirkens instrukser. Mange af MLP-tilhængerne var meget religiøse og følte sig hårdt presset, men 1. maj blev der alligevel afholdt en stor demonstration for Strickland. Kirken svarede igen ved at bandlyse to regeringsvenlige aviser. Guvernøren aflyste valget og suspenderede forfatningen.

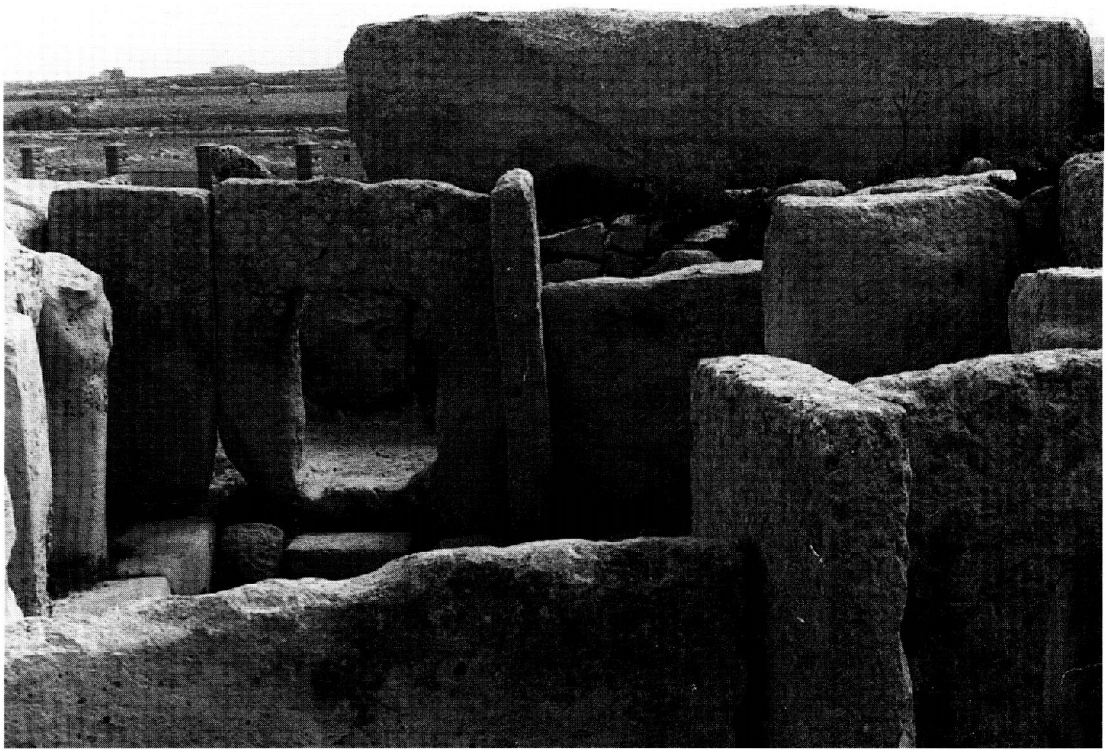

Øverst: Tempelruinerne ved Maqar Quin.
Nederst: et kort fra 1800 af Valettas havn og forsvarværker.

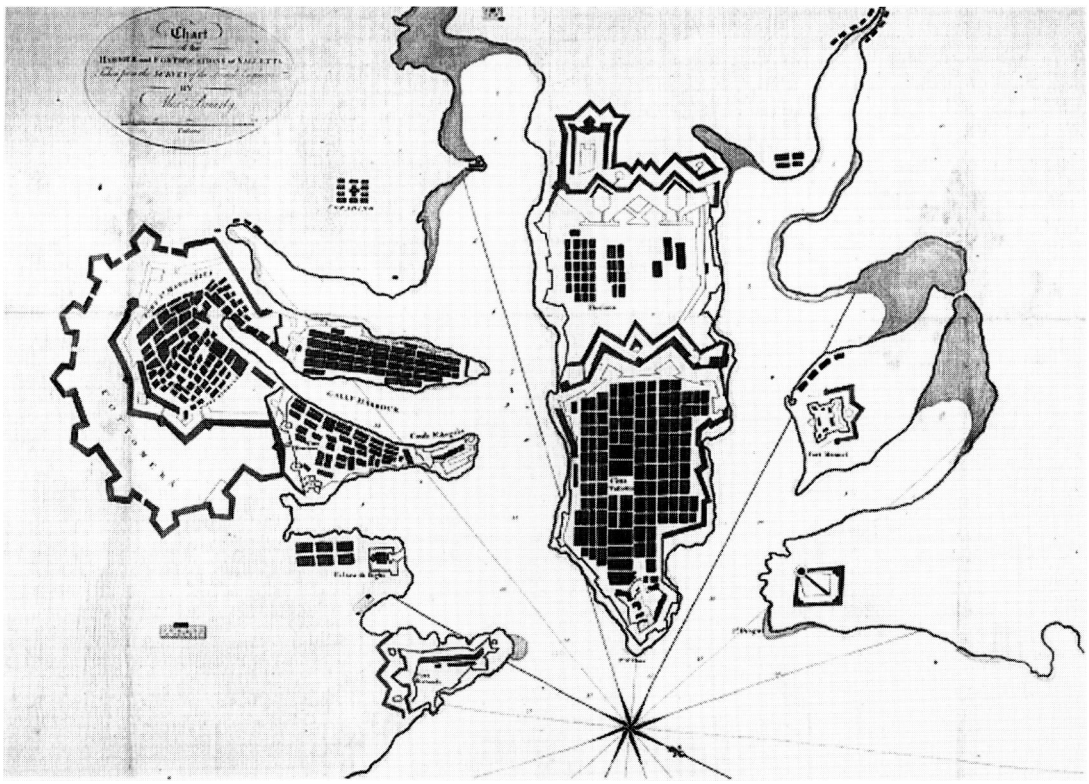

Valget kom i 1932, og valgkampen blev meget hård. PN blev åbenlyst støttet af kirken, og i deres valgpropaganda fortalte de blandt andet, at Strickland ville standse alle helgenfester, lukke kirker og indføre skilsmisse og flerkoneri. PN vandt valget, men 37,5% af befolkningen havde stemt på enten CP eller MLP på trods af truslen om evig fortabelse.

Da PN-regeringen i 1933 ville til at genindføre italiensk i grundskolen og krævede italienskkundskaber for at opnå stillinger i administrationen, blev det for meget for den britiske guvernør, der igen suspenderede forfatningen. I 1936 indførtes engelsk og maltesisk som officielle sprog for henholdsvis administrationen og retsvæsenet.

De italienske bomber, der faldt over Malta i begyndelsen af 2. Verdenskrig, satte en stopper for sprogstriden. Italiens-sympatisører blev interneret og senere sendt til Uganda. Efter krigen genopstod PN, men nu nøjedes man med at agitere for bevarelsen af Maltas "latinske" kultur.[7]

Maltas stilling efter 2. Verdenskrig

Valget i 1947 skulle give Malta sin første selvstyre-regering. Det var første gang kvinderne kunne stemme. MLP, under ledelse af dr. Poul Boffa, vandt 25 ud af 40 pladser i parlamentet og dannede regering for første gang.

Paul Boffa tog til London sammen med minister for offentlige arbejder og genopbygning, Dom Mintoff, for at forhandle med den britiske regerings koloni-kontor om subsidier til afbalancering af Maltas budget. Briterne var ikke villige til at yde Malta særlig hjælp, og forhandlingernes forløb viste, at der var uenighed mellem Boffa og Mintoff om, hvor hårdt man skulle presse briterne, og da Boffa fik sin vilje og bøjede af over for briterne, valgte Mintoff efter hjemkomsten at træde tilbage fra sin post som minister.

Mintoff arrangerede en række politiske møder for arbejderne rundt omkring i Malta, hvor han forklarede, hvad der var sket under forhandlingerne i London, og han sluttede med

Dom Mintoff har været leder af Arbejderpartiet fra 1950.

sit slogan: "Malta First and Foremost".[8] Ved det næste hovedbestyrelsesmøde i MLP overtog han formandsposten fra dr. Boffa. Boffa var stadig premierminister, og han skabte derefter et konkurrerende "Workers Party" (WP) under sin egen ledelse.

Ved valget i 1950 kom splittelsen i arbejderbevægelsen til at betyde, at MLP kun fik 12 sæder i parlamentet. PN, der var det største parti, dannede regering med støtte fra det nye WP.

Ved valget i 1955 genvandt MLP regeringsmagten. Dom Mintoffs første handling var at tage til London, for at diskutere MLP's plan for Maltas integration i Storbritannien. Integrationen skulle være et middel til at løse landets økonomiske og sociale problemer. Det integrationsforslag, som man forhandlede sig frem til i London, blev i 1956 sat til folkeafstemning i Malta. 44,2 % stemte for forslaget, medens 13,2 % stemte imod. Da under halvdelen af befolkningen havde stemt for forslaget, nægtede briterne at gennemføre integrationen.

I skuffelse over briternes manglende interesse for at løse Maltas økonomiske problemer,

svingede stemningen i MLP nu over til at ønske fuld uafhængighed.

Efter hjemkomsten fra London opløste Mintoff regeringen og startede valgkampen med uafhængighed af Storbritannien som tema.

De forhandlinger, der fulgte efter de forliste integrationsforhandlinger, blev en magtkamp mellem MLP og kirken. Kirken modsatte sig en forfatning, som indførte religionsfrihed, medens MLP fastholdt, at forfatningen for et selvstændigt Malta naturligvis skulle leve op til FN's menneskerettighedserklæring.

Ærkebiskop, monsignor Gonzi, gik imod Dom Mintoff og MLP. Mintoffs socialistiske holdninger og antikirkelige udtalelser bekymrede kirken, som kaldte ham kommunist. Der blev lyst interdikt over alle partilederne, ligesom flere arbejder-aviser blev truet med bandlysning. De mennesker, der forblev trofaste mod Mintoff og MLP måtte derefter undvære kirkens årlige velsignelse af deres hjem, de kunne ikke modtage syndsforladelse, og de blev ikke begravet i indviet jord.

MLP demonstrerede deres foragt for kirken ved at arrangere "Pilgrimsrejser" til de "uindviede" grave, og det faktum, at kirkens interdikt blev ignoreret af stadig flere, gav kirken et alvorligt prestigetab. De fleste arbejdere betragtede dog stadig sig selv som katolikker, og udtrykket: "With Mintoff always, against the Church never", viser deres dilemma.

I 1962 fik PN 42 % af stemmerne ved valget og dannede regering; men ca. 51.000 maltesere (33,8%) havde ignoreret kirken og stemt på MLP.

Efter pres fra Vatikanets måtte den maltesiske kirke bøje sig, og PN's leder, Dr. Georg Borg Olivier, fik forhandlet Maltas uafhængighed igennem i London, og der blev aftalt en leje for baserne i de næste ti år. De £ 50 mill., som aftalen lød på, skulle bruges til at forbedre vand- og elektricitetsforsyningen, havnefaciliteterne og uddannelsessystemet og til udvikling af industri, landbrug, fiskeri og turisme. Uafhængighedsceremonien fandt sted natten mellem d. 20. og d. 21. september 1964 i Floriana.

PN-regeringen greb også til nationalisering af tørdokkerne for at undgå, at den britiske regering skulle overlade dem til et privat britisk firma.

Ved Vatikanets mellemkomst var alle kirkens restriktioner mod arbejderpartiet ophævet i 1968. I de følgende valgkampe understregede MLP, at man havde sluttet fred med kirken, medens kirken på sin side undlod at blande sig direkte i valgkampen.

Det var et hårdt slag for PN, da MLP og kirken sluttede våbenhvile, og MLP vandt det følgende valg i 1971. Det første Dom Mintoff gjorde efter valgsejren var at bede den britiske højkommissær om at forlade Malta, og i løbet af en uge havde han udskiftet alle udenlandske nøglefigurer med maltesere.

Erfaringerne fra 2. Verdenskrig, hvor den britiske flådebase var bombemål, betød, at der blev stadig større opbakning bag ønsket om at opsige base-aftalen med briterne, selv om det ville give store problemer med at få den maltesiske økonomi til at balancere.

Mintoff blev inviteret til London for at udarbejde en ny forsvarsaftale. Han havde i valgkampen lovet vælgerne, at Malta ikke ville give baser til amerikanerne eller russerne, og at disse landes krigsskibe ikke ville blive modtaget i maltesiske havne, og desuden at basen i Malta ikke ville blive udnyttet af briterne eller nogen anden magt i tilfælde af aggression mod de arabiske lande.

Mintoff mindede "his Lordship" om, at det var briterne, der havde bragt Maltas økonomi på bankerottens rand, og at de nu måtte betale for at få den på fode igen. Hvis £ 6 mill, årligt var alt, hvad briterne ville betale for basen, måtte de trække deres styrker ud af Malta inden fjorten dage. Briterne var klare over, at Libyens leder, Moammar Gadaffi, var mere end villig til at træde hjælpende til, hvis briterne trak sig ud. Det lykkedes Mintoff at få briterne til at give £ 14 mill, årligt i 7 år.

Efter møder bag lukkede døre mellem MLP og PN og efter konsultationer med Vatikanet blev Malta i november 1974 erklæret for republik, med en præsident valgt af parlamentet. Den 31. marts 1979 forlod de sidste britiske

styrker Malta, og dagen fejres som "Freedom Day". For at holde sig fri af de to store magtblokke i Verden kom Malta med i gruppen af alliancefrie lande.[9]

Det moderne Malta

Folketallet steg frem til 1967, hvor det nåede et foreløbigt højdepunkt ved ca. 302.000 indbyggere. På trods af, at der de følgende 10 år udvandrede ca. 50.000 mennesker fra Malta, var man i 1991 nået op på et befolkningstal på 357.570 mennesker fordelt på Maltas 246 km^2.

Bortset fra befolkningen på Gozo er de færreste maltesere i dag fuldtidsbeskæftigede i landbrug eller fiskeri. Til gengæld har mange arbejdere og funktionærer et lille stykke jord, hvor de dyrker grøntsager til eget brug, og hvor de også har plads til høns og kaniner.

En meget stor del af Maltas arbejdsstyrke er beskæftiget på turistområdet, men Malta har i dag også en bred vifte af industri: Tekstil og beklædning, maskiner, kemikalier, møbler og plastic, og desuden den meget moderne og effektive skibsbygnings- og skibsreparationsvirksomhed.

Kvinderne er kommet ind på fabrikkerne og i administrationen.

Landsbyernes traditionelle sociale liv er ved at gå i opløsning. Det er blevet fint at bygge store prestige-villaer i udkanten af byerne, og kernefamilien trækker sig tilbage til privatlivet og TV. På den baggrund skulle man tro, at de lokale helgenfester ville sygne hen, men tvært imod har man oplevet, at der ofres stadig større summer på denne årligt tilbagevendende begivenhed, der kan vare fra fredag aften til søndag aften, og ofte afsluttes med en fælles udflugt om mandagen.

Præsterne har dog mistet noget af deres indflydelse. I dag går man til sin fagforeningsrepræsentant eller til sin partifælle i parlamentet, når man har brug for hjælp, men på trods af den voksende sekularisering, som kirken selv har hjulpet på vej ved sin stejle holdning over for arbejderpartiet, betragter befolkningen stadig sig selv som katolikker, og de fleste går regelmæssigt i kirke.[10] Kirkens indblanding i politik er stadig kraftig, og PN virker som dens talerør.

De forbedrede samfærdselsmidler betyder, at folk ikke længere er så nemme at kontrollere. Man kan således hver aften mellem klokken 19 og 21 se et stort antal unge mennesker der er kommet fra hele øen med de grønne busser. De vandrer frem og tilbage ad Vallettas hovedgade, Republic Street, i mindre grupper, piger og drenge liver for sig, mens de ser hinanden an og stifter nye bekendtskaber.

Arbejderpartiets politik

Som en opfølgning af valgprogrammet overlod MLP-regeringen i 1971 styringen af tørdokkerne til arbejderne. Det første år viste regnskabet et underskud på £ 3 mill. Det kunne Maltas økonomi ikke bære, så Mintoff indkaldte fagforeningslederne til et mode, hvor han fortalte dem, at deres medlemmer måtte arbejde ekstra uden ekstra løn for at få indhentet det tabte. Man var enige herom, men ingen af lederne vovede at bringe dette budskab til medlemmerne. Mintoff indkaldte samtlige ansatte i dokkerne til møde, hvor han, efter at have skældt dem ud, forklarede dem, hvordan de kunne gøre skaden god igen. Siden da begyndte det at gå fremad for tørdokken, og arbejderne kunne efterhånden vende tilbage til deres 5-dages arbejdsuge.

Siden 1962 havde landbruget bl.a. fået støtte til at opføre drivhuse til produkter som blomster og tomater til eksport. For at få disse produkter fragtet fra Malta, var man afhængig af British European Airways; men her var systemet sådan, at flykaptajnen i sidste øjeblik besluttede, hvad der kunne komme med flyet, og hvis disse forholdsvis sarte produkter ikke kom med det første fly, kunne de kun afsættes på det lokale marked med tab af fremmed valuta til følge. MLP-regeringen besluttede i 1973, at Malta skulle have sit eget flyselskab og sin egen handelsflåde. Da ingen maltesere var uddannet som pilot eller styrmand blev "Air Malta" oprettet i samarbejde med "Pakistani Airlines". "Sea Malta" oprettedes med li-

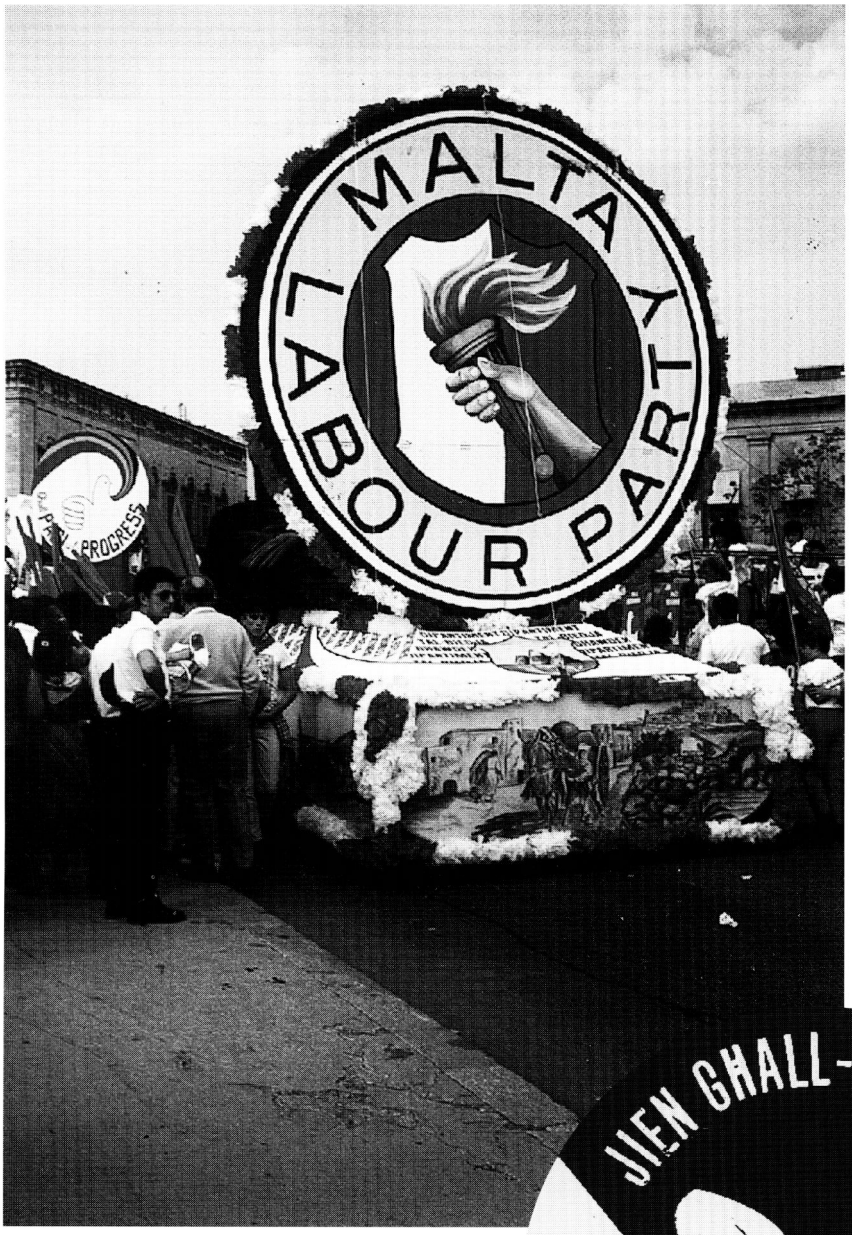

1. maj-optog i Valetta.

Paći = fred

byske interesser. Med i begge aftaler var, at maltesere blev oplært, så de senere kunne overtage samtlige positioner i de to selskaber."

Det gode forhold til Libyen tog skade, da man i forbindelse med olieeftersøgning blev uenige om grænsedragningen i Middelhavet. Malta har dog ikke brudt med Libyen, da man ikke ønsker konfrontationer med den magtfulde nabo i syd.

Dom Mintoff tog på besøg i Kina, hvor han fik en stormende velkomst, selv om han understregede, at han repræsenterede et parti af demokratiske socialister og ikke var kommunist. Som et resultat af dette besøg fik Malta økonomisk støtte til at bygge en tørdok, der kunne tage skibe op til 300.000 tons. Den blev døbt "Red China Dock". Kineserne sendte desuden ingeniører og teknikere til at hjælpe med opførelse af dokken og til etablering af to fabrikker til produktion af henholdsvis dekorative glasvarer og chokoladevarer.

Efter et par forsøg fra modstanderne af MLP-regeringen på at ødelægge Maltas økonomi gennem bankerne, blev "The National Bank" overtaget af regeringen, tilført den nødvendige kapital og omdøbt til "Bank of Valletta".

Med hensyn til arbejdsmarkedsforhold har MLP-regeringen sammen med General Workers Union (GWU) gennemført adskillige forbedringer for arbejderne. Man har fået en minimums-løn med årlig dyrtidsregulering, en 5-dages, 40-timers arbejdsuge for alle ansatte og børnetilskud. Arbejderne i Malta får også støtte fra staten, hvis de bliver syge eller arbejdsløse, ligesom enker og børn hjælpes i tilfælde af forsørgerens død.

Der blev indført tvungen, gratis skolegang for børnene, og de voksne fik tilbud om at lære at læse og skrive på en aftenskole. På sundhedsområdet fik man indrettet poliklinikker spredt over hele landet, hvor man kunne blive behandlet gratis, ligesom hospitalsophold blev gratis - på trods af mange lægers protester. På boligområdet blev der ofret store summer på nybyggeri og på renovering af den gamle boligmasse.[12]

Ved valget i 1987 stod en ny mand. Karmenu Mifsud Bonnici, i spidsen for MLP, idet lederen siden 1947, Dom Mintoff, valgte at spille en mere tilbagetrukket rolle i partiet. Man kan stadig høre ham tale til masserne ved de store valgmøder, og tilhørerne viser deres gamle leder stor respekt; der bliver helt stille, når Dom Mintoff taler til arbejderne.

Valgmøder i Malta er ellers meget støjende. Fyrværkeri, fællessang, musik fra store højttalere og almindelig råben og snak virker overvældende på skandinaviske ører.

PN vandt valget i 1987 med et enkelt mandats overvægt.

PN-regeringen har søgt om at få Malta optaget i EF (EU); men bl.a. Storbritannien har tøvet med at anbefale optagelsen, fordi Malta stadig har aftaler med Libyen. MLP er ikke begejstrede for at få Malta med i E.U. Man mener ikke, at Malta kan påberåbe sig neutralitet og alliancefrihed, hvis man knytter sin økonomi så tæt til de europæiske NATO-landes.

Ved valget i 1992 tabte MLP terræn til PN. De fik kun 46,5 % af stemmerne mod 49,1% i 1987. Karmenu Mifsud Bonnici ønskede derefter ikke at fortsætte som leder af partiet, og på den følgende partikongres valgte MLP økonomen, dr. Alfred Sant, som deres nye leder.

Arbejderparti-klubberne

Kort efter partiets start i 1921 begyndte MLP-klubberne at dukke op, først i arbejderkvarterne omkring værfterne.

Ideen bredte sig hurtigt, og efterhånden som partiet fik organiseret lokale komiteer, var der flere af dem, der indrettede klublokaler for partimedlemmerne. Under 2. Verdenskrig, da området omkring Grand Harbour-området var udsat for tyske og italienske bombardementer, blev beboerne derfra evakueret til landsbyer over hele Malta. Det betød, at der blev oprettet mange nye MLP-klubber rundt om i landet.

I dag er der MLP-klubber i alle byer og landsbyer. Man kan kende MLP-klubberne på

de skilte, bomærker og sommetider også flag, som pynter husfacaden. Klubberne er indrettet med bar, hvor drikkevarerne er meget billige. Der er TV og ofte også billard, og der er plads til at man kan sidde og diskutere over en øl. Desuden er der skabe og reoler, hvor man opbevarer partiforeningens boger, papirer og klenodier.

På væggene kan man se billeder af alle partiets topfigurer og af lokale parlamentsmedlemmer. "Faklen i hånden", der er MLP's symbol, er fremstillet i diverse materialer og brugt som dekoration.

Maltesernes store interesse for fodbold kommer også ofte til udtryk gennem trofæer, som det er lykkedes at skaffe fra kendte tyske, britiske og italienske fodboldklubber. Det, der overrasker en skandinavisk gæst mest, er nok, at man også finder kristusbilleder på væggene i MLP-klubberne.

Når MLP havde regeringsmagten, var klubberne konkurrenter til sognepræsterne, når det drejede sig om at være forbindelsesled til de verdslige myndigheder, og den lokale partileder fik dermed øget prestige i lokalsamfundet.

I de perioder, hvor man var i konflikt med kirken, var klubberne de eneste steder, hvor trofaste partitilhængere kunne mødes, og hvor de kunne købe deres avis.

Mange af de lokale partiforeninger oprettede særlige afdelinger for kvinder, unge og børn. Enkelte steder har kvinderne deres egen klub, men der er en tendens til, at de nu blander sig mere med mændene i det politiske arbejde. Kvinderne opmuntres til at tage del i de politiske diskussioner, og de er langsomt ved at komme ud af busken. Fra 1982-87 havde Malta en kvindelig præsident, miss Agatha Barbara. I dag fungerer klubberne som samlingssted for partimedlemmer, der kommer forbi for at få en snak over en øl, for sammen at se en vigtig fodboldkamp i TV eller for at få et slag kort.

Et par gange om ugen kommer et parlamentsmedlem på besøg. Man har så lejlighed til at fremlægge sine personlige problemer, hvadenten de nu drejer sig om arbejde, bolig, uddannelse eller andet.

I valgkampene har klubberne været et stort aktiv for arbejderpartiet. MLP-partimaskineriet var meget effektivt bl.a. når det gjaldt om at sprede plakater og tryksager.

I dag har PN næste

klubber, der ofte ligger tæt ved MLP-klubberne.

General Workers Union

Malta og især Valletta fik sin alvorlige del af 2. Verdenskrigs ødelæggelser, men den bragte ironisk nok fuld beskæftigelse til de maltesiske arbejdere. Lønningerne var dog lave, og arbejdsforholdene meget dårlige. Maltas største fagforening, GWU, blev stiftet i 1943 under et massemøde i Msida, hvor tusinder af arbejdere mødte frem.

Lige før Mintoffs opløsning af regeringen i 1947 havde arbejderregeringen overdraget "Auberge de Provence" til GWU. Det gamle ridderherberg var bombet til ruiner under krigen, og GWU opførte her sit hovedkvarter.

I 1984 omfattede GWU ca.70 % af alle organiserede i Malta. Man dækker mange former for arbejde og er delt op i 9 forskellige undergrupper: Havne- og transport arbejdere, Tekstil-, beklædnings og læder arbejdere, Hotel-, restaurations- og fødevare arbejdere, Arbejdere i halvstatslige og arbejder-ejede industrier, Inspektører, teknisk- og fagligt personale, Kemikalie arbejdere og arbejdsmænd, Tørdoks (metal) arbejdere, Offentligt service-personale og Metalarbejdere. GWU erklærede mål er "at forbedre medlemmernes velfærd i deres ansættelse og at sikre dem en levestandard, der svarer til moderne tider". GWU og MLP gør meget ud af at fortælle, at de arbejder for fred i Verden. Dette tema er altid med i deres agitationsmateriale.[13]

Fra 2. Verdenskrig og indtil 1966 har GWU ved hver valgkamp sendt deres ønsker til den kommende politik til alle politiske partier, og hver gang var det kun MLP, der svarede, og som var villig til at tage disse ønsker med i deres valgmanifest.

I 1970 besluttede GWU at handle anderledes. MLP's valgmanifester til 1971-, 1976- og

1981-valgene blev fremstillet i samarbejde med GWU. I 1978 blev GWU og MLP officielt fusioneret, GWU som den industrielle gren og MLP som den politiske gren i "The Maltese Workers' Movement".

De fik 3 repræsentanter i hinandens hovedbestyrelser, og i den periode, hvor Arbejderpartiet havde regeringsmagten, deltog præsidenten og generalsekretæren fra GWU i regeringsmøderne.

GWU har tætte kontakter til fagbevægelser rundt om i Verden. Også til det danske LO. Repræsentanter for bl.a. Metal og HK har besøgt GWU-møder i Malta. Under besøgene bor de i Mellieha Holiday Center, der har en helt særlig historie. Feriebyen ejes for størstedelen af Dansk Folkeferie, men GWU har også nogle få aktier i foretagendet. Det er bygget på gensidig basis. LO (Dansk Folkeferie) og den danske stat gav økonomisk støtte til byggeriet, der blev tegnet af en dansk arkitekt med inspiration i den lokale byggeskik. Grunden lejes af den maltesiske stat, som ejer al jord på Malta. Maltesiske arbejdere opførte bygningerne af limsten, der er det lokale byggemateriale, under ledelse af danske bygningshåndværkere, som lærte malteserne moderne byggeteknik og -styring.

GWU og MLP har sammen kæmpet imod PN-regeringens privatiseringspolitik, og sidst i november 1989 var man også enige om at modsætte sig besøget af det atomdrevne, britiske krigsskib, "HMS Ark Royal". Arbejderne fra værfterne løsnede fortøjningerne på en stor græsk olietanker og fik den placeret på tværs af havneindløbet til Grand Harbour, så det store krigsskib i stedet måtte ankre op ud for St. Pauls Bay.

I marts 1992 enedes MLP og GWU om at opløse deres formaliserede samarbejde. Det skete ikke på grund af uenighed, men man mente, at de fælles interesser bedre kunne varetages, hvis de kunne operere frit hver for sig. GWU ønsker et tættere samarbejde med de fagforeninger, der er samlet i Confederation of Malta Trade Unions (CMTU), som er den næststørste fagforeningsgruppe, og prøve at få dannet en national Trades Unions Council (TUC), og det har man ikke kunnet, så længe man var så tæt knyttet til MLP.

Afslutning

Malta er, på trods af sin lidenhed, et særpræget land med sin blanding af arabisk-, italiensk-(katolsk-) og britisk kultur i henholdsvis sprog, religion og politisk styreform.

Der er ingen tvivl om, at malteserne opfatter sig som europæere, og inden for mange områder, som fagforeninger og politiske partier ønsker de at samarbejde med deres europæiske søsterorganisationer, men der er en tendens til at mere og mere foregår på det maltesiske sprog, og mindre på engelsk.

Som i de fleste europæiske lande er den maltesiske befolkning delt i spørgsmålet om medlemsskab i EU. For EU vil Maltas medlemsskab ikke gøre den store forskel på grund af landets størrelse; men tor Malta vil det måske betyde, at den hadske tone i valgkampene bliver blødt lidt op, og at kirkens indflydelse begrænses til de områder, der angår de kirkelige handlinger. Det bliver spændende at følge dette lille lands vej hvadenten det bliver indenfor eller udenfor EU.

Noter

1. Brian Blouet: The Story of Malta, Malta 1972.
2. Attard, Joseph: The Knights of Malta, Malta 1992.
3. V. Mallia-Milanes, ed.: The British Colonial Experience 1800-1964, Amsterdam 1988.
4. Adriantis Koster: Prelates and Politicians in Malta, Assen 1984 og Jeremy Boissevain: Saints and Firework, Bristol 1965.
5. Jeremy Boissevain: When the Saints go Marching Out, London 1977.
6. Mario Vassallo: From Lordship to Stewardship, Malta 1979.
7. Adrianus Koster: Prelates and Politicians in Malta, Assen 1984.
8. Dom Mintoff: Malta's Struggle for Survival, Malta 1949.
9. Patrick Mangion: The End of an Island Fortress,Malta 1979.
10. Jeremy Boissevain: Ritual Escalation in Malta, Amsterdam 1981.

11. Malta Handbook, The Information Division of the Government, Malta 1984.
12. Malta Handbook.
13. Kamenu Micallef: The Struggle for Peace, GWU, Malta 1984.

Litteratur

Joseph Attard: The Knights of Malta, Malta 1992.
Brian Blouet: The Story of Malta, Malta 1972.
Jeremy Boissevain: Saints and Firework, Bristol 1965.
Jeremy Boissevain: When the Saints go Marching out, Reflections on the Decline of Patronage in Malta.
1 Patrons and Clients" ed.E.Gelner & J.Waterbury. London 1977.
Jeremy Boissevain: The Maltese Islands. Kap.5 i Some Anthropological Themes(ca. 1977).
Jeremy Boissevain: Ritual Escalation in Malta, Amsterdam 1981.
Adrianus Koster: Prelates and Politicians in Malta, Assen 1984.
Patrick Mangion: The end of an Island Fortress, Malta 1979.
Karmenu Micallef: The Struggle for Peace, GWU Malta 1984.
V.Mallia-Milanes (red): The British Colonial Experience 1800-1964. The Impact on Maltese Society, Amsterdam 1988.
Dom Mintoff: Malta's Struggle for Survival, Malta 1949.
Mario Vassallo: From Lordship to Stewardship, Malta 1979.
Malta Handbook, The Information Division of the Government. 1984.
The Year Book, Gozo & Malta, 1979 og 1986.
Labour Post, News from the General Workers' Union -Malta. 1987-91.
Sunday Chronicle. 1988 og 1989.
The Times. 1988, 1989, 1991.

Yderligere litteratur:

Anthony M. Abela: Transmitting Values in European Malta, Rom 1991. Bearbejdning af spørgeskema-undersøgelser blandt maltesere.
Jeremy Boissevain: Some Notes on the Position of Women in Maltese Society. I Kulturvariationer i Sydeuropa, udg. Knut Weibust, Lund 1977.

Abstract

Birgit Andreasen: The Labour Movement in Malta, *Arbejderhistorie 1/96, p. 34-45.*

To comprehend the problems with which present-day Maltese struggle, it is necessary to be aware of Malta's history consisting as it does in a virtually endless series of violent occupations of the island on the part of foreign powers.

The Labour Movement first saw the light of day in Malta about 1920 and it had to embark on a regular class struggle with the british Govenor's administration, but in particular it had to do battle with the strong and very conservative Maltese Catholic church that did not wish to relinquish its almost unlimited power over its flock.

In the course of the periods during which the Malta Labour Party (MLP) has been in power, it has successfully implemented many social improvements so that today the maltese no longer have to depend on the Church for social assistance. The education and health services have also been secularised and are no longer reserved for the better-off maltese.

Birgit Andreasen
Krogsbækvej 6, 2610 Rødovre, Tlf.: 42 91 39 37